

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DELEGATURA W ŁODZI

LLO.410.12.1.2024

Andrzej Karniszewski
p.o. Dyrektor
Łódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego
w Bratoszewicach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/041 - Ochrona wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Bratoszewicach ¹ , ul. Nowości 32, 95-011 Bratoszewice.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Karniszewski, p.o. Dyrektor, od 4 kwietnia 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: - Marek Sarwa, Dyrektor, od 4 października 2017 r. do 28 lutego 2019 r., - Tomasz Kopera: - p.o. Dyrektor, od 1 marca 2019 r. do 31 grudnia 2019 r., - Dyrektor, od 1 stycznia 2020 r. do 3 kwietnia 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Prowadzenie działań edukacyjnych i doradczych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2023 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Zbigniew Łabęcki, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/72/2024 z 10 czerwca 2024 r.

(akta kontroli str. 1-7)

¹ Dalej zw. Ośrodkiem lub ŁODR.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2018-2023 Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego prawidłowo i rzetelnie realizował działania edukacyjne, informacyjne oraz doradcze w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich udzielano rzetelnej pomocy z zakresu sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej, przygotowania stosownych wniosków w tym zakresie oraz opracowania planów nawożenia azotem. Działania takie prowadzone były zgodnie z wytycznymi w tym zakresie, zarówno Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁴, jak i Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie⁵. Prowadzono je w formie nieodpłatnej, tj. w ramach działalności statutowej oraz na podstawie zawieranych umów z podmiotami zewnętrznymi, jak również w ramach działalności komercyjnej.

Odnotowano natomiast przypadki regulowania przez rolników należności z tytułu świadczonej przez ŁODR odpłatnej pomocy – dotyczącej opracowania planów nawożenia azotem i wniosków o dofinansowanie - po terminach wynikających z zawartych w tym zakresie umów.

Ośrodek docierał do szerokiego kręgu odbiorców nieodpłatnej działalności szkoleniowej i doradczej, wykorzystując w tym celu własne kanały dystrybucji, w tym własną „Bazę klientów doradztwa rolniczego, w tym klientów kluczowych”. Z uwagi na brak takiego obowiązku, Ośrodek nie posiadał jednak pełnej, scentralizowanej bazy danych o wszystkich podmiotach gospodarujących na terenie jego własności. Brak takiej bazy, w ocenie NIK może mieć wpływ na skuteczność prowadzonych działań edukacyjnych i doradczych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

Poziom zatrudnienia w Ośrodku doradców rolniczych zapewniał realizację wymaganych zadań, tym niemniej odnotowywano braki kadrowe w tej grupie zawodowej, powodowane koniecznością posiadania przez kandydatów odpowiednich kwalifikacji oraz poziomem oferowanego wynagrodzenia.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej zwanego również: MRiRW.

⁵ Dalej zwanego również: CDR.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Prowadzenie działań edukacyjnych i doradczych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych

Opis stanu faktycznego

1a. Ośrodek planował i organizował szkolenia z zakresu ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, które w rocznych planach działalności tej jednostki ujęto według następującej klasyfikacji⁶:

- Z.1.G.2. – *Ubieganie się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych – PROW⁷ i PS WPR⁸;*
- Z.1.K. – *Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne⁹;*
- Z.1.O.1 (Z.1.P.1) – *Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programu działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych – Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa, dyrektywa wodna.*

W kolejnych latach (2018-2023) w ramach ww. tematów zaplanowano i zrealizowano następującą liczbę szkoleń oraz przeszkolono następującą liczbę osób:

- **Z.1.G.2.¹⁰:**
- 2018 r.: plan (P) - 114 szkoleń dla 1315 osób, wykonanie (W) - 115 szkoleń dla 2529 osób;
- 2019 r.: P – 51 szkoleń, 800 osób, W – 52 szkolenia, 1393 osób;
- 2020 r.: P – 28 szkoleń, 470 osób, W – 52 szkolenia, 1324 osób;
- 2021 r.: P – 22 szkolenia, 470 osób, W – 23 szkolenia, 448 osób;
- 2022 r.: P – 28 szkoleń, 435 osób, W – 29 szkoleń, 605 osób;
- 2023 r.: P – 91 szkoleń, 1365 osób, W – 92 szkolenia 2011 osób.
- **Z.1.K.:**
- 2018 r.: P – 166 szkoleń, 2490 osób, W – 157 szkoleń, 3772 osób;
- 2019 r.: P – 138 szkoleń, 2130 osób, W – 143 szkolenia, 3305 osób;
- 2020 r.: P – 51 szkoleń, 790 osób, W – 58 szkoleń, 1235 osób;
- 2021 r.: P – 25 szkoleń, 385 osób, W – 28 szkoleń, 535 osób;
- 2022 r.: P – pięć szkoleń, 75 osób, W – sześć szkoleń, 116 osób;
- 2023 r.: P – dwa szkolenia, 30 osób, W – dwa szkolenia, 30 osób.
- **Z.1.O.1./Z.1.P.1:**
- 2018 r.: P – jedno szkolenie, 10 osób, W – osiem szkoleń, 165 osób;
- 2019 r.: P – cztery szkolenia, 95 osób, W – 12 szkoleń, 306 osób;
- 2020 r.: P – sześć szkoleń, 115 osób, W – siedem szkoleń, 169 osób;
- 2021 r.: P – 26 szkoleń, 410 osób, W – 27 szkoleń, 494 osoby;
- 2022 r.: P – 32 szkolenia, 715 osób, W – 31 szkoleń, 814 osób;

⁶ W planach działalności pozycja C.1, tabela 2.

⁷ Program Rozwoju Obszarów wiejskich.

⁸ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej.

⁹ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. 1087, ze zm.). Dalej: ustawa Prawo wodne.

¹⁰ W poz. Z.1.G.2 wykazano wszystkie szkolenia dotyczące ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych, w tym również szkolenia z zakresu ubiegania się o przyznanie pomocy na zabiegi dot. ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzenia rolniczego. Szkoleń z tego zakresu nie można wyodrębnić w ramach poz. Z.1.G.2.

- 2023 r.: P – cztery szkolenia, 75 osób, W – cztery szkolenia, 106 osób.

(akta kontroli str. 267, 404-408)

1b. Ośrodek zawarł dwie umowy na realizację szkoleń z objętego kontrolą zakresu:

- 1) umowa nr 12/wodr/azot/2018 z 10 grudnia 2018 r. pomiędzy Fundacją na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa (zamawiającym) a ŁODR (wykonawcą), zawarta w związku z realizacją przez zamawiającego projektu pn. „Ograniczenie zanieczyszczenia azotem pochodzenia rolniczego metodą poprawy jakości wód”, na podstawie umowy, którą zamawiający podpisał z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Wykonawca umowy zobowiązał się m.in. do:

- oddelegowania 12 doradców rolnych do udziału w dwudniowym szkoleniu dla doradców rolnych pt. „Wdrażanie Programu azotowego”, zorganizowanym w dniach 29-30 stycznia 2019 r.,
- organizacji dziewięciu warsztatów dla 225 uczestników pt.: „Wdrażanie Programu azotowego”, w okresach: 15 maja - 31 grudnia 2019 r. (cztery warsztaty), 1 stycznia - 31 marca 2020 r. (trzy warsztaty) oraz 1 września – 31 października 2021 r. (dwa warsztaty)¹¹.

Umowne wynagrodzenie wykonawcy wyniosło 2 300,00 zł brutto za przeprowadzenie jednego warsztatu.

Zdanie powyższe ŁODR zrealizował zgodnie z umową. Warsztaty przeprowadzono w dniach: 5, 6, 14 i 27 listopada 2019 r., 14, 23 stycznia i 6 lutego 2020 r. oraz 8 i 29 września 2021 r. w siedzibie ŁODR w Bratoszewicach oraz Oddziałach w Piotrkowie Trybunalskim i Kościerzynie.

Program warsztatów obejmował następujące zagadnienia: problem zanieczyszczenia wód azotem pochodzenia rolniczego; obowiązki rolników wynikające z nowych regulacji prawnych (dokumentacja działań, system opłat i kontroli); bilansowanie azotu w gospodarstwie; przygotowanie planów nawozowych; obliczanie stanu średniorocznego zwierząt i Dużych Jednostek Przeliczeniowych różnych grup zwierząt gospodarskich; obliczanie powierzchni pól obornikowych i pojemności zbiorników na gnojowicę; uzyskiwanie pozwoleń wodno-prawnych oraz możliwości pozyskiwania finansowania na inwestycje w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Łączna liczba uczestników warsztatów wyniosła 269 osób (od 26 do 36 w ramach poszczególnych warsztatów), z tego 118 osób w 2019 r., 92 w 2020 r. i 59 w 2021 r.

Wynagrodzenie wykonawcy z tytułu realizacji ww. warsztatów wyniosło ogółem 20 700 zł brutto.

W sprawozdaniach z przeprowadzonych warsztatów doradcy wskazywali zbiorczo problemy zgłaszane przez uczestników wraz z problemami poruszonymi w ww. ankiecie ewaluacyjnej. Dotyczyły one głównie spraw proceduralnych i technicznych związanych z realizacją Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu¹².

(akta kontroli str.38-139, 268-271)

¹¹ Wg stanu po aneksie do umowy z 29 lipca 2021 r. (zwiększenie liczby warsztatów o dwa w 2021 r. oraz liczby uczestników ze 175 do 225).

¹² Dalej zw. Programem azotanowym.

- 2) Umowa o przyznaniu pomocy z 14 kwietnia 2022 r.¹³ zawarta pomiędzy Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa¹⁴ a ŁODR (beneficjentem) w sprawie organizacji szkoleń pn. „Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo wodne”, zaplanowana do realizacji w pięciu etapach dla łącznej liczby 6 100 uczestników gospodarujących w gminach z terenu wszystkich powiatów województwa łódzkiego.

Umowne wynagrodzenie beneficjenta wyniosło 4 626,6 tys. zł, z tego: 2 943,9 tys. zł ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz 1 682,7 tys. zł z krajowych środków publicznych (płatne etapami na podstawie złożonych wniosków o płatność).

Program szkolenia obejmował m.in. zagadnienia związane z ochroną wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, tj.: działania obowiązkowe (Program działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu, w tym: sposoby i warunki rolniczego wykorzystania nawozów azotowych, terminy, w których dozwolone jest rolnicze wykorzystanie nawozów, warunki przechowywania nawozów zwierzęcych, w tym powierzchnie i pojemności urządzeń do ich przechowywania, zasady planowania prawidłowego nawożenia azotem, dokumentowanie, kontrola, opłaty i finansowanie przedsięwzięć mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych) oraz działania dobrowolne (zbiór zasad dobrej praktyki rolniczej).

Do zakończenia czynności kontrolnych w ŁODR przeprowadzono łącznie 223 szkolenia dla 5 574 osób, z tego:

- 18 szkoleń dla 450 osób w 2022 r. - I etap,
- 131 szkoleń dla 3 274 osób w 2023 r. - II i III etap,
- 74 szkolenia dla 1 850 osób w 2024 r. - IV etap.

Ośrodek w pełni rozliczył trzy etapy szkoleń i otrzymał z tego tytułu płatności na łączną kwotę 2 824,5 tys. zł. Ponadto złożono wniosek o płatność w związku z realizacją czwartego etapu szkoleń, na kwotę 1 403,1 tys. zł.

Obowiązkiem beneficjenta było przeprowadzenie badań ankietowych wśród uczestników szkoleń, wg wzoru ankiety stanowiącego załącznik do umowy.

Spośród uczestników szkolenia, którzy udzielili odpowiedzi, szkolenie pozytywnie oceniło 5 531 respondentów, jako adekwatne do oczekiwań w zakresie poszerzenia wiedzy. Przeciwnego zdania było trzech respondentów.

(akta kontroli str. 140-267)

1c. W ŁODR nie korzystano z danych zgromadzonych w systemach ewidencji: producentów, gospodarstw rolnych oraz wniosków o przyznanie płatności, w celu dotarcia do jak najszerszej grupy odbiorców oferty szkoleniowej Ośrodka.

Dyrektor ŁODR wyjaśnił, że: „informacje zawarte w systemie ewidencji producentów nie są danymi publicznymi i jako dane osobowe podlegają ochronie (...). ARiMR zobowiązana jest do szczególnej ostrożności w tym zakresie i takich informacji nie udziela”.

Ośrodek nie posiadał pełnej, scentralizowanej bazy danych o wszystkich podmiotach gospodarujących na terenie jego właściwości (województwa łódzkiego) oraz rodzajach prowadzonej działalności przez te podmioty. Dyrektor ŁODR wyjaśnił, że prowadzenie takiej bazy nie jest zadaniem ustawowym jednostek doradztwa

¹³ Umowa Nr 00012.DDD.65140.1.12020.2019.05 wraz z aneksem nr 1 z 18 sierpnia 2022 r.

¹⁴ Dalej zwana także: ARiMR.

rolniczego i praktycznie nie jest możliwe z wielu względów, w tym z uwagi na ochronę danych osobowych.

W celu dotarcia do potencjalnych odbiorców oferty usługowej (w tym szkoleniowej) Ośrodek, na zlecenie MRiRW, prowadził „Bazę klientów doradztwa rolniczego, w tym klientów kluczowych”, a każdy z doradców rolniczych ŁODR posiadał zidentyfikowaną przez siebie spersonalizowaną grupę rolników, którzy tworzyli ww. bazę.

Baza taka nie zawierała jednak kompleksowych danych o wszystkich podmiotach z terenu województwa łódzkiego.

Informacje o szkoleniach publikowane były na stronie internetowej Ośrodka, jednak Dyrektor ŁODR wyjaśnił, że: „biorąc pod uwagę, iż kanał internetowy upowszechniania informacji nie jest w środowisku wiejskim zbyt powszechny, Ośrodek stosuje bardziej bezpośrednie metody docierania z informacjami do ich odbiorców:

- a) ogłoszenia – zaproszenia na szkolenia w formie plakatów wywieszane na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin oraz w miejscach publicznych w gminach, np. w bankach, sklepach, na tablicach ogłoszeń w sołectwach;
- b) informacje o szkoleniach i zaproszenia ogłaszane podczas zebrań i forów ogólnych, np. podczas sesji rady gminy i innych zgromadzeń;
- c) zaproszenia na szkolenia redagowane w formie okólnika – kurendy – pisma obiegowego, kierowane kolejno do odbiorców, którzy przesyłają je sobie wzajemnie. W dystrybucji tych powiadomień uczestniczą sołtysi;
- d) bezpośrednie zaproszenia przez organizatora szkolenia, kierowane do współpracujących rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Każdy z doradców ośrodka posiada zidentyfikowaną przez siebie grupę rolników, z którą kontakty nie są anonimowe, a spersonalizowane. Takich rolników zaprasza się osobiście, czy to telefonicznie, czy w trakcie wizyt w gospodarstwie”.

Potrzeby szkoleniowe w objętym kontrolą zakresie identyfikowane były na podstawie wielu przesłanek, w tym: wytycznych i priorytetowych kierunków działalności doradczej, wydawanych corocznie przez MRiRW, zmian prawa krajowego i UE, czy kierunków rozwoju wyznaczonych w regionalnych i lokalnych programach rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, ustalanych przez właściwe organy jednostek samorządu terytorialnego.

Dyrektor wyjaśnił, że zachętą do udziału w szkoleniach było m.in.: ich organizacja w miejscach bliskich miejscu zamieszkania rolników, prowadzenie szkoleń przez uznanych specjalistów, zapewnienie posiłków i zwrot kosztów dojazdu (dot. zadań realizowanych na podstawie umów z podmiotami zewnętrznymi).

Formą działalności informacyjno-szkoleniowej i doradczej było także redagowanie i wydawanie miesięcznika ŁODR pt. „Rada – Rolnictwo Aktualności Doradztwo Analizy”, w którym publikowano m.in. artykuły z zakresu ekologii i środowiska, w tym dotyczące nawożenia azotem. Miesięcznik wydawano nakładem do 3,5 tys. egzemplarzy. 20% nakładu przekazywano bezpłatnie do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w województwie, rolniczych agencji rządowych, w tym powiatowych biur ARiMR, urzędu marszałkowskiego i urzędu wojewódzkiego, szkół rolniczych w województwie, Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego działającej przy ŁODR, MRiRW, niektórych bibliotek, parlamentarzystów ziemi łódzkiej i pozostałych jednostek doradztwa rolniczego w kraju.

Numery odpłatne (80% nakładu) dystrybuowano w formie: prenumeraty dla stałych odbiorców, sprzedaży bezpośredniej realizowanej przez pracowników oraz w postaci elektronicznej, tj. dostępu do numeru w formacie pdf.

(akta kontroli str.677-694, 1088-1182, 1189-1196)

2a. Ośrodek udzielał bezpłatnej pomocy dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzenia rolniczego:

- przy sporządzaniu dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej;
- w formie porad¹⁵ w zakresie realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa¹⁶, ramowa dyrektywa wodna¹⁷);
- w formie informacji¹⁸ w zakresie zasad ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywy azotanowej i ramowej dyrektywy wodnej oraz w zakresie zaleceń zawartych w zbiorze dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

W okresie objętym kontrolą i poprzedzającym takich usług udzielono:

- 742 w 2017 r.¹⁹;
- 2 809 w 2018 r., w tym 11 w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do udzielenia pomocy finansowej;
- 3 589 w 2019 r.²⁰;
- 3 288 w 2020 r., w tym sześć w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do udzielenia pomocy finansowej;
- 5 015 w 2021 r., w tym 20 w zakresie jw.;
- 4 864 w 2022 r., w tym pięć jw.,
- 2 817 w 2023 r.²¹

Ośrodek upowszechniał informacje nt. bezpłatnie świadczonych usług doradztwa rolniczego m.in. poprzez:

- udostępnianie harmonogramu szkoleń na stronie internetowej Ośrodka,
- wysyłanie komunikatów do zidentyfikowanych odbiorców za pomocą sms,
- spoty reklamowe w środkach masowego przekazu,
- publikowanie artykułów, komunikatów i ogłoszeń w miesięczniku Rada – Rolnictwo Aktualności Doradztwo Analizy”,
- organizacja stoisk informacyjno-promocyjnych podczas wszystkich własnych przedsięwzięć masowych (targów, wystaw, dni branżowych) oraz innych wydarzeń skupiających rolników.

Potrzeby w zakresie działalności doradczej identyfikowane były w analogiczny sposób, jak potrzeby w zakresie działalności szkoleniowej (vide pkt 1 wystąpienia).

(akta kontroli str. 267, 404, 476-478, 1088-1182, 1189-1196)

¹⁵ Według terminologii stosowanej w ŁODR doradztwo indywidualne (porada) przebiega w kilku etapach. Polega na: zapoznaniu się doradcy z problemem, dokonaniu analizy konkretnej sytuacji doradczej (wspólnie z klientem) w oparciu o dane dostarczone przez klienta, przedstawieniu i zaproponowaniu klientowi konkretnych rozwiązań. Porada powinna zakończyć się rozwiązaniem problemu, z którym klient (rolnik/mieszkaniec obszarów wiejskich) zwraca się do doradcy. Doradztwo indywidualne może być prowadzone bezpośrednio lub z użyciem narzędzi elektronicznych.

¹⁶ Dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. U. UE L 375, s. 1).

¹⁷ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. U. UE L 327, str. 1).

¹⁸ Informacja (porada informacyjna) to krótkie, bezpośrednie przekazanie określonej treści, które służy odbiorcy do podjęcia właściwych decyzji. Może być przekazana w kontakcie bezpośrednim „twarzą w twarz” lub za pośrednictwem narzędzi komunikacji elektronicznej, telefonu, listu lub maila kierowanego bezpośrednio do odbiorcy informacji.

¹⁹ Nie udzielano pomocy przy sporządzaniu dokumentacji niezbędnej do udzielenia pomocy finansowej.

²⁰ Jw.

²¹ Jw.

2b. 9 kwietnia 2021 r. Ośrodek zawarł z ARiMR umowę²² o przyznaniu pomocy, której przedmiotem była realizacja operacji polegającej na przygotowaniu i świadczeniu usług doradczych w ramach dwuletnich programów doradczych w ramach działania „Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnymi i usługi z zakresu zastępstw” – poddziałanie „Wsparcie korzystania z usług doradczych”. Zakres usług doradczych każdorazowo obejmował zagadnienia związane z ograniczeniem zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieżenie dalszemu zanieczyszczeniu. Usługa realizowana była bezpłatnie przez okres dwóch lat, zgodnie z metodyką doradzania opracowaną przez CDR. Celem świadczenia usługi była pomoc rolnikom w realizacji zobowiązań wynikających z tzw. dyrektywy azotanowej dotyczącej ochrony wód przed azotanami pochodzenia rolniczego. Zakres usługi obejmował m.in.:

- rozmowę z rolnikiem i zapoznanie się z gospodarstwem (np. położenie gospodarstwa, wykaz upraw, stan inwentarza, powierzchnia i miejsce przechowywania stałych nawozów naturalnych, pojemności zbiorników na płynne nawozy naturalne, aktualność wymaganej dokumentacji itp.);
- dokonanie obliczeń dotyczących produkcji zwierzęcej i wyliczenie maksymalnych dawek azotu lub opracowanie planu nawożenia azotem w zależności od wielkości gospodarstwa lub skali produkcji zwierzęcej.

Umowa przewidywała, że odbiorcami usług doradczych będzie 1 830 rolników, a środki przyznane na realizację tej operacji wyniosły 11 684,9 tys. zł, z tego 7 435,1 tys. zł ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz 4 249,8 tys. zł z krajowych środków publicznych (płatne w trzech etapach, na podstawie trzech wniosków złożonych w 2021 r., 2022 r. i 2023 r.).

W ww. sprawie ŁODR zawarł z rolnikami 1839 umów na usługi doradcze²³. Program ukończyło 1 812 rolników²⁴. Łączne dofinansowanie z tytułu realizacji umowy wyniosło 11 627,5 tys. zł. Wpływ środków na konto Ośrodka nastąpił w dniach: 29 października 2021 r. (3 505,5 tys. zł), 31 stycznia 2023 r. (2 337,0 tys. zł) i 14 maja 2024 r. (5 785,0 tys. zł).

Zgodnie z umową wśród odbiorców programu przeprowadzono badania ankietowe, w których oceniono w czterostopniowej skali (bardzo dobry - 5, dobry - 4, dostateczny - 3, niedostateczny - 2) jakość programu doradczego, doradców świadczących usługę oraz pozyskaną wiedzę. Zbiorcze wyniki badań dla ww. obszarów badań wyniosły punktowo od 4,77 do 4,79.

W okresie objętym kontrolą Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie stawiało wymagań co do liczby realizowanych zadań. Nie było więc wytycznych ilościowych w kontrolowanym obszarze działalności.

Wytyczne MRiRW dotyczyły natomiast corocznie definiowanych priorytetowych kierunków działalności doradczej WODR na dany rok, które – w odniesieniu do objętej kontrolą działalności – były realizowane.

(akta kontroli str. 272-403, 677-694, 1189-1196)

²² Wraz z aneksami nr 1-3 z 9 kwietnia 2021 r., 31 sierpnia 2021 r. i 2 czerwca 2022 r.

²³ Umowa z ARiMR dopuszczała zawarcie większej liczby umów niż 1830.

²⁴ Mniejsza liczba osób które ukończyły realizację Programu w stosunku do osób, które go rozpoczęły wynika z rezygnacji z jego realizacji (22 przypadki) i śmierci rolnika (pięć przypadków).

2c. W sprawie jednolitych sposobów działania WODR w zakresie realizowanych przez nie zadań²⁵ (odnoszących się do objętej kontrolą działalności edukacyjnej, doradczej oraz udzielania pomocy przy sporządzaniu dokumentacji niezbędnej do uzyskania dofinansowania) Dyrektor Ośrodka wyjaśnił m.in., że: „Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie nie przygotowuje i nie udostępnia jednolitych sposobów działania jednostek doradztwa rolniczego dla wszystkich zadań ustawowych, zebranych w zintegrowane, ujednolicone, uniwersalne zalecenia. Ze względu zakres obligatoryjnych zadań ustawowych byłoby to niemożliwe. Jako zarys - szkic takich wytycznych, ale na ogólnym poziomie, można traktować corocznie wydawane przez CDR *Zasady postępowania przy opracowywaniu programów działalności ośrodków doradztwa rolniczego*. Zasady wprowadzają obligatoryjną tematykę realizowanych zadań, odpowiadającą katalogowi zadań ustawowych oraz ustalają sposoby realizacji poprzez cztery główne rodzaje aktywności doradczej: działalność szkoleniową, doradczą, informacyjną i upowszechnieniową”.

Natomiast, jak wyjaśnił Dyrektor Ośrodka, CDR opracowało i udostępniło metodyki działania w odniesieniu do PROW dla wybranych obszarów działalności doradczej jednostek doradztwa rolniczego²⁶, w tym w zakresie ograniczenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.

W zakresie pomocy przy wypełnianiu dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej, Dyrektor wskazał ponadto, że: „w pierwszej kolejności jednolite sposoby działania przy sporządzaniu dokumentacji określa agencja płatnicza (ARiMR), która udostępnia wzory obligatoryjnej dokumentacji, instrukcje wypełniania, wykaz załączników, itp. (...) CDR, pod tym samym adresem, co metodyki działania udostępniło narzędzia do opracowywania planów nawożenia azotem lub wyliczania maksymalnych dawek azotu”.

We wskazanej *Metodyce doradzania – Świadczenie usług doradczych w ramach PROW 2014-2020*²⁷ opisano m.in. proces świadczenia usług doradczych obejmujący: rozmowę z rolnikiem, zapoznanie się z zewnętrznymi i wewnętrznymi warunkami gospodarstwa, zebranie informacji dotyczących gospodarstwa, wizyty w gospodarstwie, ustalenia i obliczenia oraz ustalenie efektu końcowego sporządzonej oceny spełnienia zasad gospodarowania zgodnych z programem działań. Ośrodek postępował zgodnie z ww. schematem działania.

(akta kontroli str. 273-302, 1202-1229)

3. W okresie objętym kontrolą podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 105a ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo wodne, nie składały wniosków do ŁODR w sprawie sporządzenia planów nawożenia azotem. Jak wyjaśnił Z-ca Dyrektora ŁODR, podmioty prowadzące produkcję rolniczą w takim rozmiarze nie są odbiorcami usług doradczych świadczonych przez Ośrodek.

Natomiast w ŁODR opracowywano plany nawożenia azotem na wnioski podmiotów innych niż wskazane w art. 105a ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo Wodne.

Plany nawożenia (w tym azotem) wyszczególnione były w cenniku usług świadczonych przez ŁODR w kilku pozycjach, uwzględniających cel planu, jego zawartość i sposób dokonywania obliczeń, tj. w pozycjach:

- I.3.13.6 Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne - Plan nawożenia NPK²⁸

²⁵ Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2024 r. poz. 76), Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie przygotowuje i wprowadza jednolite sposoby działania ośrodków wojewódzkich w zakresie realizowanych przez nie zadań.

²⁶ <https://www.cdr.gov.pl/160-uslugi-doradcze-prow/metodyka-doradzania>

²⁷ Metodyka zatwierdzona przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 10 września 2018 r. (pismo SAR.drw.6547.38.2018) oraz w dniu 17 czerwca 2020 r. (pismo SWI.td.6547.6.2020).

²⁸ Plan nawożenia z zastosowaniem określonych dawek azotu, fosforu i potasu.

w kolejnych latach realizacji programu w pakiecie rolnictwo zrównoważone²⁹.

Takich planów w ŁODR opracowano: 37 na łączną kwotę 6 934 zł w 2018 r.; 35 (6 892 zł) w 2019 r.; 39 (7 438 zł) w 2020 r.; 37 (7 663 zł) w 2021 r.; osiem (1 905 zł) w 2022 r. i pięć (1 000 zł) w 2023 r.;

○ I.5.1 Plan nawożenia azotem NPK³⁰.

Opracowano: 33 plany na łączną kwotę 4 895 zł w 2018 r.; 50 (9 098 zł) w 2019 r.; 78 (12 266 zł) w 2020 r.; 130 (29 612 zł) w 2021 r.; 174 (42 005 zł) w 2022 r. i 184 (48 805 zł) w 2023 r.;

○ I.5.3 Opracowanie planu gospodarki nawozami naturalnymi³¹.

Plany takie opracowywano w latach 2019, 2022 i 2023 odpowiednio w liczbie (i kwocie): jeden (100 zł), trzy (300 zł) i jeden (100 zł).

○ Program działań mających na celu zmniejszanie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu:

- I.8.1.1 Plan nawożenia azotem dla gospodarstw tylko z produkcją roślinną³²,

- I.8.1.2 Plan nawożenia azotem dla gospodarstw tylko z produkcją roślinną i zwierzęcą³³.

W tych kategoriach opracowano: siedem planów na łączną kwotę 1 230 zł w 2018 r.; 277 (73 285 zł) w 2019 r.; 514 planów (119 378 zł) w 2020 r.; 510 (109 535 zł) w 2021 r.; 469 (93 604 zł) w 2022 r. i 335 (69 415 zł) w 2023 r.

Ponadto w ramach programu działań mających na celu zmniejszanie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu Ośrodek dokonywał wyliczeń maksymalnych dawek azotu:

- I.8.2.1 Wyliczenie maksymalnych dawek azotu dla gospodarstw tylko z produkcją roślinną³⁴,

²⁹ Usługa polegająca na sporządzeniu planu nawożenia NPK w oparciu o wyniki analizy gleby, w której określono zawartość fosforu, potasu, magnezu, węgla organicznego (próchnicy), odczynu gleby w celu określenia potrzeby wapnowania i zastosowania optymalnych dawek nawozów dla rolników, którzy podjęli zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone. Plan nawozowy stanowi część planu działalności rolnośrodowiskowej.

³⁰ Usługa polegająca na opracowaniu pełnego planu nawożenia NPK w oparciu o wyniki analizy gleby, w której określono zawartość fosforu, potasu, magnezu, odczynu gleby w celu określenia potrzeby wapnowania i zastosowania optymalnych dawek nawozów, np. dla rolników, którzy zadeklarowali przygotowywanie i stosowanie planu nawozowego w ramach Poddziałania 6.1 Premie dla młodych rolników.

³¹ Usługa polegająca na wyliczeniu wielkości produkcji nawozów naturalnych (obornika, gnojówki i gnojowicy) według stanu średniorocznego, w zależności od sposobu utrzymania zwierząt w gospodarstwie, w oparciu o stany średnioroczne, a także na wyliczeniu minimalnej powierzchni miejsc do składowania ww. nawozów zgodnie z wymogami Programu azotanowego.

³² Usługa polegająca na sporządzeniu Planu nawożenia azotem dla rolników prowadzących tylko produkcję roślinną posiadających ponad 100 ha użytków rolnych lub prowadzących uprawy intensywne na powierzchni powyżej 50 ha, którzy zgodnie z wymogami Programu azotanowego mają obowiązek opracować i posiadać corocznie plan nawożenia azotem dla każdej działki i stosować się do tego planu.

Usługa prowadzona również dla rolników, którzy posiadali mniejszą powierzchnię użytków rolnych (od 10 do 100 ha), którzy chcieli dobrowolnie posiadać plan nawożenia azotem w zamian za wyliczenie maksymalnych dawek azotu dla upraw.

³³ Usługa polegająca na sporządzeniu Planu nawożenia azotem dla rolników prowadzących produkcję roślinną i zwierzęcą, posiadających ponad 100 ha użytków rolnych lub prowadzących uprawy intensywne na powierzchni powyżej 50 ha lub utrzymujące zwierzęta powyżej 60 DJP według stanu średniorocznego, którzy zgodnie z wymogami Programu azotanowego mają obowiązek opracować i posiadać corocznie plan nawożenia azotem dla każdej działki i stosować się do tego planu. Usługa prowadzona również dla rolników, którzy posiadają mniejszą powierzchnię użytków rolnych (od 10 do 100 ha) lub utrzymujących zwierzęta w liczbie mniejszej niż 60 DJP według stanu średniorocznego (od 10 do 60 DJP), którzy chcą dobrowolnie posiadać plan nawożenia azotem w zamian za wyliczenie maksymalnych dawek azotu dla upraw. (DJP - duża jednostka przeliczeniowa inwentarza - umowna jednostka liczebności zwierząt hodowlanych w gospodarstwie, według polskich norm odpowiadająca jednej krowie o masie 500 kg.)

³⁴ Usługa polegająca na wyliczeniu maksymalnych dawek azotu dla rolników prowadzących tylko produkcję roślinną i posiadających powierzchnię gospodarstwa większą lub równą 10 ha użytków rolnych, którzy zgodnie

- I.8.2.2 Wyliczenie maksymalnych dawek azotu dla gospodarstw tylko z produkcją roślinną i zwierzęcą³⁵.

W powyższych kategoriach wykonano: 214 wyliczeń na łączną kwotę 50 004 zł w 2019 r.; 226 (42 660 zł) w 2020 r.; 105 (18 959 zł) w 2021 r.; 177 (33 399 zł) w 2022 r. i 75 (14 912 zł) w 2023 r.³⁶

W 2023 r. działalność Ośrodka polegająca na opracowywaniu planów nawożenia realizowana była także bezpłatnie. W piśmie z 9 marca 2023 r., skierowanym do dyrektorów ODR, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Minister) wskazał, że od 15 marca 2023 r. rozpocznie się kampania przyjmowania wniosków o płatności bezpośrednie, która przebiegać będzie wg nowych zasad, wynikających z Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Ze względu na zakres wprowadzanych zmian, Minister zwrócił się z prośbą o podjęcie intensywnych działań, polegających na bezpłatnym wsparciu rolników w przygotowaniu wniosków o płatności bezpośrednie.

Dodatkowo, Minister wystąpił do dyrektorów WODR o uwzględnienie bezpłatnej pomocy przy opracowywaniu planów nawożenia w ramach kampanii przyjmowania ww. wniosków (pismo z 21 kwietnia 2023 r.).

W związku z powyższym w 2023 r. w ŁODR opracowano bezpłatnie (na wnioski rolników) 460 planów nawożenia NPK.

Ogólna liczba wykonanych przez ŁODR płatnie i bezpłatnie opracowań (planów nawożenia i wyliczeń maksymalnych dawek azotu) wyniosła więc: 77 w 2018 r., 577 w 2019 r., 857 w 2020 r., 782 w 2021 r., 831 w 2022 r. i 1 060 w 2023 r.

(akta kontroli str. 404, 409, 411-475, 479-676)

Szczegółowej analizie poddano 15 odpłatnych planów nawożenia azotem. W przypadku każdego z ww. planów, ustalona dawka azotu w czystym składniku na jeden hektar użytków rolnych nie przekraczała wartości 170 kg.

Wskazane plany nie wymagały opiniowania przez okręgową stację chemiczno-rolniczą.

Plany wykonane zostały na podstawie umów zawartych z rolnikami. Wartość usługi określono na podstawie aktualnego w danym czasie cennika, każdorazowo spisano protokół odbioru usługi, a rolnicy uregulowali należności z tego tytułu. Wystąpiły jednak przypadki wydawania klientom opracowanych w Ośrodku planów przed uregulowaniem należności z tego tytułu, co było niezgodne z zapisami zawartych w tej sprawie umów z klientami ŁODR. Więcej informacji w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Spośród ww. 15 planów nawożenia azotem:

- sześć przypadków dotyczyło opracowania wniosków o płatność – klienci ŁODR zrealizowali inwestycje i otrzymali dofinansowanie;
- w sześciu przypadkach nie zrealizowało zaplanowanych inwestycji, co mogło wynikać z powodów leżących po stronie inwestorów;
- w jednym przypadku realizowana inwestycja nie została jeszcze zakończona;
- w dwóch przypadkach ŁODR nie posiadał informacji zwrotnych, w zakresie zakończenia inwestycji i otrzymania dofinansowania.

z wymogami Programu azotanowego mają obowiązek przestrzegania wyliczonych maksymalnych dawek azotu dla upraw (corocznie) i muszą taki dokument posiadać.

³⁵ Usługa polegająca na wyliczeniu maksymalnych dawek azotu dla rolników prowadzących produkcję roślinną i zwierzęcą, posiadających powierzchnię gospodarstwa większą lub równą 10 ha użytków rolnych lub utrzymujących zwierzęta gospodarskie w liczbie większej lub równej 10 DJP według stanu średniorocznego, którzy zgodnie z wymogami Programu azotanowego mają obowiązek przestrzegania wyliczonych maksymalnych dawek azotu dla upraw (corocznie) i muszą taki dokument posiadać.

³⁶ W 2018 r. nie realizowano takiej usługi.

W objętej badaniem próbie nie wystąpiły przypadki, aby rolnicy występowali w stosunku do ŁODR z roszczeniami z powodu nierzetelnie sporządzonych planów.
(akta kontroli str. 794-1057, 1200-1201)

4. ŁODR świadczył odpłatną usługę w zakresie wypełniania wniosków o dofinansowanie inwestycji mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Takich wniosków wypełniono 18 w 2019 r., na łączną kwotę 11 055 zł; 44 w 2020 r. (24 600 zł); 40 w 2021 r. (24 880 zł); 17 w 2022 r. (9 970 zł) i 48 w 2023 r. (27 740 zł).

W 2018 r. klienci nie zwracali się do Ośrodka w sprawie opracowania ww. wniosków.

Szczegółowa analiza 15 takich usług wykazała, że wykonane one zostały na podstawie zawartych z rolnikami umów, wartość usługi określono wg aktualnego w danym czasie cennika, każdorazowo spisano protokół odbioru usługi, a rolnicy uregulowali należności z tego tytułu. Wystąpiły jednak przypadki wydawania klientom opracowanych w Ośrodku wniosków przed uregulowaniem należności z tego tytułu, co było niezgodne z zapisami zawartych w tej sprawie umów z klientami ŁODR. Więcej informacji w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 404, 410, 666-676, 695-698)

5. W skład Ośrodka wchodziły: Centrala w Bratoszewicach i dwa Oddziały w Kościerzynie i Piotrkowie Trybunalskim oraz podległych im 18 powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego.

Stan zatrudnienia w Ośrodku wynosił od 264 osób na koniec 2017 r. do 238 na koniec 2023 r., w tym doradcy rolniczy zatrudnieni w Zespołach Doradztwa Rolniczego - od 161 na koniec 2017 r. do 142 na koniec 2023 r. Najniższy stan zatrudnienia odnotowano na koniec 2021 r. (237 osób, w tym 141 doradców rolniczych zatrudnionych w Zespołach Doradztwa Rolniczego).

(akta kontroli str. 8-37, 267)

Doradcy rolniczy ŁODR zatrudnieni byli w siedzibie Ośrodka w Bratoszewicach (w czterech działach: Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym; Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska; Rozwoju Obszarów Wiejskich; Technologii Produkcji Rolniczej); w dwóch oddziałach ŁODR w Kościerzynie i Piotrkowie Trybunalskim (w zespołach: Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym; Rozwoju Obszarów Wiejskich; Technologii Produkcji Rolniczej Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska) oraz w 18 Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego. Według stanu na koniec każdego roku w ŁODR zatrudnionych było: 196 doradców w 2017 r., 197 w 2018 r. i 2019 r., 187 w 2020 r., 182 w 2021 r., 184 w 2022 r. i 186 w 2023 r. Najwięcej doradców zatrudnionych było w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego³⁷, tj.: 156 (2017 r.), 153 (2018 r.), 152 (2019 r.), 145 (2020 r.), 141 (2021 r.), 143 (2022 r.), 142 (2023 r.).

Liczba osób, które w poszczególnych latach brały udział w szkoleniach³⁸ oraz którym udzielano doradztwa³⁹ w zakresie objętym niniejszą kontrolą, wyniosła: 6 215 (2017 r.), 9 352 (2018 r.), 9 306 (2019 r.), 7 009 (2020 r.), 7 373 (2021 r.), 7 697 (2022 r.) i 9 346 (2023 r.).

³⁷ Dalej: PZDR.

³⁸ Szkolenia bezpłatne dla uczestników, realizowane zarówno w ramach działalności statutowej ŁODR, jak i na podstawie umów zawieranych z podmiotami dofinansowującymi taką działalność.

³⁹ Pod tym pojęciem uwzględniono usługi doradcze i informacyjne (bezpłatne), sporządzanie wniosków o dofinansowanie (odpłatnie) oraz sporządzanie planów nawożenia azotem i wyliczanie maksymalnych dawek azotu (odpłatnie oraz bezpłatnie).

Tym samym liczba osób (liczba jednostkowych usług) z zakresu objętego kontrolą, przypadających średnio na każdego z ogólnej liczby doradców ŁODR wyniosła: 31,7 (2017 r.), 47,5 (2018 r.), 47,2 (2019 r.), 37,5 (2020 r.), 40,5 (2021 r.), 41,8 (2022 r.), 50,2 (2023 r.).

Dyrektor ŁODR wskazał następujące przyczyny spadku zatrudnienia na stanowiskach doradców rolniczych (196 doradców wg stanu na koniec 2017 r. i 186 na koniec 2023 r.):

- przyczyny naturalne (odejścia na emeryturę, zgony),
- brak na rynku pracy absolwentów z kierunkowym wykształceniem rolniczym,
- wysokie wymagania co do wiedzy i doświadczenia nowych pracowników przy niskich wynagrodzeniach w porównaniu do wynagrodzeń w innych instytucjach o podobnym charakterze.

W ocenie Dyrektora „okresowe zmniejszenie zatrudnienia nie ma istotnego wpływu na realizację zadań z zakresu doradztwa rolniczego, w tym zadań związanych z ochroną wód przez zanieczyszczaniem azotanami pochodzenia rolniczego”.

Tym niemniej Dyrektor wskazał, że aby zapewnić sprawną realizację zadań należałoby zatrudnić dodatkowo około 15 nowych osób.

Ośrodek prowadził ciągły nabór pracowników w skali województwa i poszczególnych PZDR – w zależności od potrzeb. Działania takie podejmowane były poprzez różne formy ogłoszeń o zatrudnieniu pracowników.

(akta kontroli str. 8-37, 267, 404, 1183-1196)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W ŁODR nie w każdym przypadku egzekwowano umowne warunki zapłaty z tytułu świadczenia usług w postaci opracowywania planów nawożenia azotem oraz wniosków o dofinansowanie inwestycji mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Zawarte w tych sprawach umowy stanowiły, że uregulowanie należności z tytułu ich realizacji powinno nastąpić najpóźniej w dniu odbioru przedmiotu umowy. Tymczasem spośród objętych kontrolą 15 planów nawożenia azotem oraz 15 wniosków o dofinansowanie, odpowiednio w trzech⁴⁰ i dwóch⁴¹ przypadkach klienci dokonali zapłaty od dwóch do piętnastu dni po protokolarnym odebraniu zamówionej usługi. W protokołach odbioru przedmiotu ww. umów zapisano natomiast, że klienci ci wnieśli stosowne opłaty.

Wyjaśniając przyczyny powyższych opóźnień, Dyrektor Ośrodka wskazał, że ww. sytuacje miały miejsce w przypadku rolników współpracujących z ŁODR przez wiele lat, do których wykonawcy opracowań mieli pełne zaufanie. Z różnych przyczyn doradcy decydowali się na wydanie opracowania bez wniesienia opłaty, przy deklaracji wniesienia jej w możliwie najkrótszym czasie. Takie odstępstwa czynione były w trosce o dobro klienta (złożenie dokumentacji na czas) i w trosce o dobro Ośrodka (tworzenie obrazu „przyjaznej firmy” i zatrzymanie rolnika w grupie klientów ŁODR). Mimo tych dwóch przesłanek Dyrekcja i Dział Księgowości Ośrodka nie traktują takich sytuacji jako naturalnych i dopuszczalnych i ciągle monitorują, aby do nich nie dochodziło.

(akta kontroli str.1197-1200)

⁴⁰ Dotyczy umów nr: 20876/14/I.8.1/2/2019 z 23.12.2019 r., K/krwn/1007/3/06/2022 z 20.06.2022 r. oraz K/krwn/112/1/10/2023 z 4.10.2023 r.

⁴¹ Dotyczy umów nr: 19136/14/I.3.7/1/2019 z 10.06.2019 r. oraz K/prpt/1085/1/11/2023 z 14.11.2023 r.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Zobowiązanie pracowników Ośrodka do egzekwowania umownych warunków zapłaty z tytułu realizacji usług doradczych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 20 listopada 2024 r.

Kontroler
Zbigniew Łabęcki
Doradca techniczny

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

/podpisano elektronicznie/